Pirkanmaan hyvinvointialueen lausunto hallituksen esityksestä valtion vuoden 2026 talousarviosta

Hallintovaliokunta on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä vuoden 2026 talousarviosta.

Pirkanmaan hyvinvointialueen lausunto:

Hyvinvointialueiden rahoituslakiin perustuva hyvinvointialueiden rahoituksen indeksitarkistus (ns. HVA-indeksi) on esityksen mukaan jälleen todellista kulukehitystä pienempi, koska HVA-indeksi käyttää laskentaperusteena yleistä ansiotasoindeksiä. Hyvinvointialueiden ansiotasokehitys on kuten aikaisempina vuosina myös vuonna 2026 yleistä ansiotasoindeksiä suurempi, ja tästä aiheutuu jälleen rahoituksen vaje, johon hyvinvointialueet eivät pysty vaikuttamaan valtakunnallisten työehtosopimusten vuoksi.

Tehtävälainsäädännön muutokset vähentävät esityksen mukaan rahoitusta nettomääräisesti 74,5 miljoonaa euroa. Pirkanmaan hyvinvointialueen kokemuksen mukaan esitetyt lakimuutoskohtaiset euromäärät eivät vastaa niiden todellista vaikutusta. Esimerkkinä lakimuutos ”henkilöstömitoituksen kehittäminen teknologiaa hyödyntäen ja teknologian hyödyntäminen kotihoidossa”, jonka arvioidaan esityksen mukaan vähentävän Pirkanmaan hyvinvointialueen rahoitusta noin viisi miljoonaa euroa. Pirkanmaalla teknologiaa on jo vuosia hyödynnetty vanhusten hoidossa. Merkittäviä muutoksia ei ole tehtävissä lähivuosille, ja jos sellaisia olisi, aiheuttaisivat ne merkittävän lisärahoitustarpeen käyttöönottovaiheessa. Toisena esimerkkinä on ns. demokratiarahan vähentäminen, jonka vaikutus Pirkanmaan hyvinvointialueelle on noin 500.000 euroa. Kuluvana vuonna demokratiarahaa on maksettu hyvinvointialueellamme kaikkiaan noin 390.000 euroa eli vähentämisen vaikutus on suurempi kuin koko maksettu määrä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon erikoistumiskoulutukseen annettavaa määrärahaa esitetään edelleen pienennettäväksi. Tästä aiheutuu merkittävää haittaa mm. erikoislääkärikoulutuksen järjestämisessä Pirkanmaan hyvinvointialueella. Suunniteltu vähennys vaikuttaa väistämättä olemassa olevan

koulutusjärjestelmän laatuun, ohjauskulttuuriin ja opetusmyönteisyyteen. Koulutuskorvaus ei nykyisellääänkään kata kaikkia koulutuksen järjestämisen menoja palvelulinjoilla. Korvauksen vähentämistä ei voida kompensoida vähentämällä koulutusta samassa suhteessa, vaan vähennys joudutaan kattamaan pääosin hyvinvointialueen muiden lakisääteisten tehtävien järjestämiseen varatusta rahoituksesta.

Erityisryhmien kuten ikäihmisten ja vammaisten asumisen investointiavustukset ovat mahdollistaneet vuokratason erityisryhmien ympärivuorokautisen asumisen yksiköissä. Investointiavustusten pienentäminen ja niiden kohdistaminen vain vammaisten asumiseen hidastaa erityisesti ikäihmisten yhteisöllisen asumisen rakennushankkeita sekä palvelurakenneuudistusta, ja kohonneet asumisen kustannukset lisäävät hyvinvointialueiden kustannuksia.

Hyvinvointialueet ovat useaan otteeseen esittäneet investointien ohjaukseen ja lainanottovaltuuslaskentaan parannuksia nykyisen erittäin yksityiskohtaisen ja byrokraattisen järjestelmän sijaan. Talousarvioesitys ei valitettavasti vieläkään osoita merkittäviä muutoksia näihin prosesseihin, jotka vaikeuttavat merkittävästi myös hyvinvointialueiden itsehallinollista asemaa.

Tampereella 6.10.2025

Juhani Sand
vs. hyvinvointialuejohtaja
Pirkanmaan hyvinvointialue